

สรุป และข้อเสนอให้นำไปใช้ ในโรงเรียนไทย (จบ)

บันทึกนี้ตีความจากบท Epilogue แต่ผมเขียนเองเป็นส่วนใหญ่

บันทึกชุดสอนเสวนาสู่การเรียนรู้เชิงรุกนี้ ต้องการสื่อว่า คำพูดของครูมีความหมายต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากอย่างที่เราคาดไม่ถึง คำพูดของครูมีความละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกของศิษย์ คำพูดของครูที่ถูกต้องตามหลักการให้ผลดีต่อการเรียนรู้ในทุกด้าน (domain) จึงได้มุ่งนำเสนอทั้งสาระด้านทฤษฎี และแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ครูได้ฝึกทักษะการพูดแนวสานเสวนา (dialogue) นี้

นี่คือ “ปียวาจา” เพื่อการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ ๒๑ โดยครูพูดแบบ “ครูเสวนา” ซึ่งหมายถึงการสานเสวนาที่กระตุ้นโดยครู (ครู + สานเสวนา) เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ซับซ้อน ทั้งด้านสังคม การพัฒนาตัวตน การพัฒนาการพูด การพัฒนาความคิด การพัฒนาความรู้ ทักษะ บุคลิก อารมณ์ คุณค่า และอื่นๆ และการสอนแบบนี้เรียกว่า “สอนเสวนา” (สอน + สานเสวนา) (dialogic teaching)

จากครูเสวนา (สานเสวนาที่กระตุ้นโดยครู) สู่ศิษย์เสวนา (สานเสวนาที่กระตุ้นโดยเพื่อนนักเรียนกันเอง) ด้วยเจตนาเอื้อให้เพื่อนเกิดการเรียนรู้ในมิติที่ลึกและเชื่อมโยง ด้วยเจตนาสร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน ร่วมกันสร้างห้องเรียนและโรงเรียนให้เป็นพื้นที่แห่งความปลอดภัย และเป็นสัปปายะสถานเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน

การใช้วาจาที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นกลไกกระตุ้นสมอง ให้สมองเจริญงอกงาม โดยเฉพาะสมองส่วนสั่งสมองอกงามความดีงาม ดังนั้น ครูเสวนาจึงมีผลสร้าง ความดีงาม และความงอกงามไม่เฉพาะต่อศิษย์ แต่ครูก็ได้รับอานิสงส์นี้ด้วย

มองจากวิชาครู นี่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทักษะของความเป็นครู ในการ กระตุ้นพลังภายในตัวนักเรียนออกมาก่อการทำการเพื่อการเรียนรู้ เป็นลักษณะหนึ่ง ของ pedagogy of active learning เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ลึกและเชื่อมโยง เพราะเป็นการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้คิดอยู่ตลอดเวลา

มองจากมุมของความเสมอภาคทางการศึกษา บันทึกชุดนี้กระตุ้นให้ครูดำเนินถึง นักเรียนในชั้นที่ด้อยโอกาสในลักษณะต่างๆ หรือมองอีกมุมหนึ่งว่า เป็นนักเรียนที่ ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษในบางด้าน ครูจะดำเนินการช่วยเหลือเป็นพิเศษ รวมทั้งกระตุ้นให้เพื่อนนักเรียนช่วยเหลือกันเองด้วย

มองอีกมุมหนึ่ง นี่คือเรื่องภาษา วัฒนธรรม และชั้นเรียน ที่เชื่อมโยงกับ การศึกษาและความไม่เท่าเทียมกันในสังคม บันทึกชุดนี้มุ่งส่งเสริมคำพูด ภาษา และปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ที่ไม่เพียงส่งเสริมการเรียนรู้ แต่ยังส่งเสริมวัฒนธรรม ที่ให้คุณค่าความเท่าเทียมกันในสังคม ที่สังคมไทยต้องการเป็นอย่างยิ่ง

ในโลกสมัยใหม่ มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ “มีพิษ” นักเรียนจึงต้อง ได้รับการฝึกให้สามารถ “อยู่ในปากงูได้ โดยไม่โดนเขี้ยวงู” (คำของท่านพุทธทาส หมายความว่าอยู่ในโลกที่เต็มไปด้วย สิ่งยั่วกิเลสค้นหา โดยไม่ถูกพิษของมัน) “สอนเสวนาสู่การเรียนรู้เชิงรุก” จะค่อยๆ สร้างความเข้าใจมาขยายคติในโลกที่อยู่ นอกโรงเรียน และรู้วิธีป้องกันไม่ให้ตนเองตกเป็นเหยื่อของปัจจัยลบในสังคม นี่คือ ส่วนหนึ่งของทักษะชีวิตที่ครูสามารถกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันทำความเข้าใจ ผ่าน “สอนเสวนา” ได้ คือนิสัยเรียนรู้จากการกระทำ

ยิ่งกว่านั้น ครูสามารถกระตุ้นความเป็น “ผู้ก่อการ” (agency) ที่อยู่ภายในตัวศิษย์ให้ร่วมกันกระทำการเพื่อสร้างสรรค์ส่วนเล็กๆ ในชุมชนของตนได้ การเรียนรู้ที่แท้ไม่ได้หยุดอยู่แค่เวลาหรือการพูด หรือसानเสวนา ต้องไปสู่การกระทำเพื่อเป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ (purpose) ซึ่งเป็นผลประโยชน์ที่เลยประโยชน์ส่วนตน การนำเอาข้อสังเกต (observation) ที่ได้จากการกระทำมาสานเสวนากันแบบสะท้อนคิด (reflection) จะนำไปสู่การเรียนรู้ในมิติที่ลึกและกว้างขวางยิ่งขึ้น

ครูเสวนา กระตุ้นสอนเสวนา เคลื่อนสู่การกระทำที่มีเป้าหมายเล็กๆ ที่ยิ่งใหญ่ สู่การสะท้อนคิดจากประสบการณ์ของการกระทำ นำสู่การเรียนรู้ที่ยิ่งใหญ่ คือ นิสัยเรียนรู้จากการกระทำ และทักษะเรียนรู้จากการปฏิบัติ เป็นทักษะชีวิตที่เป็นคุณติดตัวไปตลอดชีวิต

โรงเรียนต้องเป็นแหล่งฝึกทักษะทวนกระแสสังคมที่มีพฤติกรรมผิดๆ ให้แก่เยาวชน ทักษะการเป็นมนุษย์ผู้ก่อการ (agentic person) เริ่มต้นจากการตั้งคำถาม ลามสู่เสวนา ขยายความคิดต่อเนื่องสู่การปฏิบัติแล้วใคร่ครวญสะท้อนคิด เป็นวงจรเรียนรู้ที่ไม่มีวันจบ

การนำไปใช้ในโรงเรียนไทย

น่าจะมีขบวนการนำร่อง ทดลองเอาวิธีการตามในบันทึกชุดนี้ไปทดลองใช้ในโรงเรียนที่สมัครเข้ามาและได้รับการคัดเลือกสัก ๒๐ โรงเรียน โดยโรงเรียนต้องหาทรัพยากรสนับสนุน “กิจกรรมครุร่วมกันพัฒนาตนเอง” มาใช้จ่ายเอง หน่วยงานที่เล็งอาจเป็น กสศ. ร่วมกับมูลนิธิสยามกัมมาจล เรียกโครงการนี้ว่า “PLC สอนเสวนา” ดำเนินการ ๑ ปีการศึกษา ในโรงเรียนประถมในพื้นที่ห่างไกล มีเงื่อนไขว่า ต้องใช้วิธีการนี้ทุกห้องเรียนในชั้นประถมต้น หรือประถมปลายก็ได้

ทีมที่เล็งพัฒนาเครื่องมือวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ใช้ง่าย ไม่ยุ่งยาก เอาไว้ใช้วัด effect size ของการเรียนการสอนของแต่ละเทอม และของแต่ละปีการศึกษา สำหรับใช้วัดผลกระทบต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในโครงการ เทียบกับนักเรียนในโรงเรียนชั้นที่ไม่ได้ใช้ PLC สอนเสวนา ทีมที่เล็งอาจไปวัด effect size

ของผลลัพธ์การเรียนรู้ในโรงเรียนนอกโครงการจำนวนหนึ่งเอาไว้เปรียบเทียบกับ
ที่ยิ่งดี ดังนั้นจะมีการทดสอบผลลัพธ์การเรียนรู้ตอนต้นปีการศึกษา ตอนจบเทอมแรก
และตอนจบปีการศึกษา

ก่อนเริ่มปีการศึกษา ทีมพี่เลี้ยงฝึกวิธีทำสอนเสวนาตามในหนังสือเล่มนี้ให้แก่ครู
ที่เข้าโครงการ เป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการ ๒ วัน โดยแต่ละโรงเรียนมีครูพี่เลี้ยง
(mentor) เข้ารับการฝึกด้วย แล้วแต่ละโรงเรียนไปดำเนินการเอง มีการประชุม
Online PLC ร่วมกัน ๒๐ โรงเรียน โดยทีมพี่เลี้ยงเป็นผู้จัด เพื่อร่วมกันทำ
ความเข้าใจว่าแต่ละโรงเรียนดำเนินการอย่างไร มีข้อค้นพบอะไร มีปัญหาอะไร
เอามาแชร์กันและช่วยกันแนะนำวิธีแก้ปัญหา

เมื่อจบปีการศึกษามีการประชุมปฏิบัติการอีก ๒ วัน เพื่อสรุปบทเรียน และ
ร่วมกันคิดแนวทางพัฒนาครูต่อเนื่อง

เป็นการพัฒนาครูแนว “ครูพัฒนาตนเอง และพัฒนาตนเอง” โดยมีเป้าหมาย
ที่แท้จริงอยู่ที่การพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของศิษย์

วิจารณ์ พานิช

๒๔ เมษายน ๒๕๖๔ ปรับปรุง ๒๗ เมษายน ๒๕๖๔

เรื่องเล่าจากเวทีสานเสวนาเพื่อพัฒนาครู

เวทีสานเสวนาเพื่อพัฒนาครูครั้งที่ ๔ จัดขึ้นเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๔ เป็นเวทีที่ครูต้นเรื่องทั้ง ๕ คน ที่ได้เคยนำเสนอผลการทดลองเอาหลักการสอนเสวนาไปใช้ในชั้นเรียนในเวทีครั้งที่ ๒ ได้กลับมาพบกันอีกครั้ง และยิ่งไปกว่านั้น เวทีนี้ยังเป็นเวทีสุดท้ายของโครงการอีกด้วย

คุณครูมิลค์ - นิตาชล พูนวศินมงคล ครูผู้สอนหน่วยภูมิปัญญาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนเพลินพัฒนา ได้นำคลิปการจัดการเรียนการสอนแผน “มหุสถชาติก” มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู เมื่อคลิปจบลง คุณครูใหม่ - วิมลศรี ศุภิลวรรณ กระบวนกรของเวทีได้ถามคำถามว่า

ครูใหม่ : เวทีวันนี้เป็นเวทีที่ ๒ แล้ว ครูมิลค์ได้เรียนรู้อะไรบ้างคะ

ครูมิลค์ : สิ่งแรกเลยคือได้เรียนรู้ความพิถีพิถันในการเลือกสรรสิ่งที่ครูจะนำมาสร้างการเรียนรู้ในชั้นเรียน รู้สึกได้ว่าถ้าเราใช้เวลาและเลือกสรรมาเป็นอย่างดี เรื่องที่เลือกมานั้นจะกลายเป็นประเด็นที่ชวนให้เด็กๆ อายากรู้อยากเห็นและอยากบอกเล่าเรื่องราวความรู้ที่เชื่อมโยงกับเรื่องราวของครู ในคาบเรียนนี้จึงเกิดเป็นบทสนทนาตลอดทั้งคาบเรียน ตั้งแต่ต้นจนจบ

ครูใหม่ : เรื่องที่เลือกมาเรียนเป็นเรื่องที่เกิดจากคำถามคำตอบที่ไม่สิ้นสุด ตั้งแต่วิธีการนำมาเลือกว่าจะเรียนเรื่องไหนดี จนกระทั่งได้คำตอบร่วมกันว่าจะเรียนเรื่องหุงข้าวเปรี้ยว เพราะเรื่องนี้ดูจะทำยากกว่าเรื่องอื่นๆ เป็นการนำเรื่องของปัญหาเข้ามาสร้างปัญหาให้ทั้งชั้นเรียนช่วยกันคิดแก้ไข

คุณสมพล ชัยศิริโรจน์ ผู้ทรงคุณวุฒิของโครงการ ได้ร่วมเติมเต็มว่า ผมดูแล้วเพลินเพลินไปกับปฏิกิริยาของเด็กๆ นะ ระหว่างที่ดูคลิปจากห้องเรียนนี้ ผมเกิดคำถามว่าครูมิลค์ทำอะไรกับเด็กมาก่อนหน้านั้น ผมรู้สึกว่าการเชื่อมโยงระหว่างครูกับเด็กมีอยู่ในระดับหนึ่งแล้ว ผมรู้สึกว่าเด็กๆ พร้อม เด็กๆ ตื่น พวกเขาตื่นเต้นกับคำถามที่ได้มา

มีความกระตือรือร้นที่จะตอบ เรื่องที่ยกมามีความน่าสนใจ แต่ก็เชื่อว่าถ้าถามเรื่องอื่น พวกเขาก็พร้อมที่จะตอบ จากบทสนทนาของครูมิลค์และครูใหม่ที่เกิดขึ้นก่อนหน้าว่าเด็ก รู้สึกทำทนายจึงเลือกเรื่องนี้มาเรียนรู้ ผมขอคิดในอีกมุมหนึ่งว่าถ้าเด็กไม่ได้รู้สึกเชื่อมโยงกับครูมาก่อน เกร็งๆ และระมัดระวังตัว รู้สึกไม่ปลอดภัยเขาอาจจะไม่เลือกเรื่องที่ทำทนาย เขาจะหันไปเลือกเรื่องที่ตอบง่ายแทนที่จะเลือกเรื่องที่ทำทนาย เพราะรู้สึกปลอดภัยกว่า ผมจึงสงสัยว่าครูมิลค์ทำอะไร แล้วความทำทนาย ความยาก ความขัดแย้งว่า หุ่นข้าว อยากรู้อย่างไรโดยไม่ใส่หม้อ ไม่ใช่ไฟ นี่เป็นความขัดแย้งที่มาจุดประกายของการเรียนรู้ เมื่อเด็กมีความพร้อม มีความสนใจ

ครูมิลค์ : พยายามมองย้อนกลับมาดูตัวเองเหมือนกันค่ะว่า เราทำอะไรในห้องเรียน ที่ทำให้เด็กไว้เนื้อเชื่อใจที่จะตอบคำถาม และรู้สึกสบายที่จะแลกเปลี่ยนกับเราอย่างสม่ำเสมอ คิดว่าปัจจัยแรก คือ เรื่องของกติกาค่ะ เรื่องของผู้พูด และผู้ฟัง เป็นสิ่งที่ครูมิลค์เองให้ความสำคัญมากๆ ว่า เมื่อไรที่มีผู้พูดครูมิลค์ ก็จะตั้งใจฟังเขา เช่นเดียวกันครูมิลค์จะย้ำเด็กๆ ว่าเมื่อไรที่เพื่อนพูดเราต้องตั้งใจฟังเพื่อนเหมือนกัน

ปัจจัยที่สองเป็นเรื่องการให้ความสำคัญกับคำตอบของเด็กๆ จะเห็นว่าจะมีการเอ่ยถึงชื่อหรือทวนคำตอบที่เด็กๆ พูด คนที่ได้ตอบจะรู้สึกว่าเขา มีตัวตนและเขาก็ได้เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนห้องเรียน

ปัจจัยต่อมา น่าจะเป็นท่าทีและน้ำเสียงของตัวครูที่ทำให้เด็กๆ รู้สึกเป็นมิตร รู้สึกสบาย อยากรู้อยากจะพูดคุยกับเรา เด็กก็เลยกล้าที่จะแชร์เรื่องที่ตัวเองคิดออกมา อย่างเป็นธรรมชาติ

คุณสมพล : ขอบคุณมากครับ ผมคิดว่าบทเรียนสำคัญอยู่ตรงที่ผมได้ยินเมื่อคืนด้วย

ครูใหม่ : น่าจะมีเรื่องความคงเส้นคงวาของครูด้วยนะค่ะ เพราะบางทีเด็กก็ทำตัวไม่ถูก ถ้าวันหนึ่งครูเป็นอย่างหนึ่ง และเปลี่ยนไปเปลี่ยนมา เมื่อเด็กได้เป็นอิสระ ในทางความคิดเขาก็จะพบว่าที่ห้องนี้แหละที่เขาทำแบบนั้นได้

คุณครูปาด - ศีลวัต ศุภิลวรรณ ผู้ทรงคุณวุฒิอีกท่านหนึ่ง ได้ร่วมเสนอแนะว่า การหยิบขาคดขึ้นมาเรียน ก้าวต่อไปควรไปให้ถึง virtue คือการมาพูดคุยกันว่าความดี ความจริง ความงาม คืออะไร คำถามพวกนี้ในวิชาปรัชญาเรียกว่า “big question” ขาคด เป็นสติปัญญาในระดับ big question ในมุมหนึ่งขาคดเรื่องนี้เล่ามาเพื่อให้เด็กเข้าใจ ได้ด้วย ชั้นเรียนของครูมิลค์ในแง่พื้นฐานของ dialogue พบว่าเด็กเริ่มมี divergent เกิดความคิดที่หลากหลาย มีอิสระ สบายตัว สบายใจที่จะพูด มีการสนทนาที่แสดง การถ่ายทอด character ขึ้นมาได้แล้ว นำพาไปให้ถึง big question ผมคิดว่าคำถามเหล่านี้ น่าลองนำไปถามให้พวกเขาลองพูดคุยกันดูบ้าง

ศ. นพ.วิจารณ์ พานิช ได้ร่วมเติมเต็มว่า ถ้าหากมองในมุมมองของภาษา ชื่อ ขาวเปรี้ยวตีความได้ว่า นี่เป็นชื่อของขาว จะเปรี้ยวหรือไม่เปรี้ยวก็ไม่เป็นไร เพราะเป็น วิสามานยนาม มิใช่สถานที่เล่นลูกนี้ ในขณะที่คนทั่วไปจะใช้คำว่าเปรี้ยวเป็นคำคุณศัพท์ มาขยายความคำว่าขาว บอกให้รู้ว่าขาวนี้มีรสเปรี้ยว ในเชิงของภาษาก็จะอธิบายได้ ๒ แบบ

ประสบการณ์จากชั้นเรียนของครูมิลค์กำลังบอกเล่าข่าวสารสำคัญกับทุกคนว่า การสอนเสวนาจะให้ผลลัพธ์ที่ดีเป็นพิเศษ เมื่อครูและเด็กสามารถเชื่อมโยงถึงกัน โดยเรื่องราวหรือประเด็นที่เลือกมาเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียนนั้นเป็นประเด็นที่ทุกคน สามารถต่อยอดความคิดโดยใช้ทั้งประสบการณ์เดิม จินตนาการ และข้อมูลในรูปแบบ ต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่มีความเป็นไปได้ ไม่ใช่คำตอบปลายปิด หรือคำตอบ ที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียวซึ่งจะตียิ่งขึ้นไปอีก หากชั้นเรียนนั้นชวนกันตั้งคำถาม และหาคำตอบต่อสิ่งที่เรียกว่า “โจทย์ใหญ่” ของชีวิต

มโหสถชาดก

คุณครูมิลค์ - นิตาชล พูนวศินมงคล

ถัดจากนั้น คุณครูเป็ย - วรรณวรงค์ รักษาพิภย์ ครูผู้สอนหน่วยวิชาโครงการฐานวิจัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนเพลินพัฒนา ได้นำคลิปการจัดการเรียนการสอนแผน “พร้อมให้ - ใฝ่รับ” มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนครูเพื่อนำเสนอประสบการณ์ เรื่องของการเปิดพื้นที่ให้เด็กฯ ได้พูดคุยกันเอง ตามที่ได้รับคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ ไปเมื่อครั้งก่อน

ครูเป็ยเล่าว่าประสบการณ์ก่อนหน้านี้คือ หากครูให้เด็กฯ ไปแบ่งกลุ่มพูดคุยกันเอง เด็กก็มักจะปิดมิด ปิดจ้อซึ่งอาจเป็นเพราะไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไร ครั้งนี้จึงเริ่มจากการมี คู่สาธิตให้ทุกคนได้เห็นบทบาทที่ถูกต้องเหมาะสม และเพื่อให้ตัวครูผู้สอนเองได้มองเห็น ความเป็นไปได้ ปัญหา หรืออุปสรรคที่จะเกิดในห้องเรียนย่อยล่วงหน้า ครูเป็ยจึงเลือก คู่สาธิตมาทดลองวิพากษ์งานกันผ่านกระบวนการดังกล่าว โดยได้ติดต่อนักเรียนที่ พร้อมจะร่วมมือมาได้ ๒ คน คือ ต้นไม้ และต้นข้าว มาเป็นนักเรียนสาธิต การดำเนินการ แนะนำงานกันผ่านไปได้ด้วยดี นักเรียนทั้งคู่เล่าถึงความรู้สึกสนุกและบทบาทที่ได้รับด้วยความกระตือรือร้น ทำให้ครูเกิดความมั่นใจที่จะเชิญชวนเจียอี้ ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทกับต้นไม้ และเป็นเด็กที่เปิดใจพร้อมปรับปรุงงานอยู่แล้วก็รับหน้าที่เป็นผู้ “ใฝ่รับ” โดยมี ต้นไม้ เป็นฝ่าย “พร้อมให้” และมีต้นข้าวมาเป็นผู้สังเกตการณ์และกล่าวสะท้อนปรากฏการณ์ ที่พบเห็น

ศ. นพ.วิจารณ์ พานิช ได้ร่วมเติมเต็มว่า โอกาสหน้าอยากให้มีการชวนกันวาง criteria ว่าการเป็นฝ่ายให้ที่ดีกับการเป็นฝ่ายรับที่ดีมีลักษณะอย่างไรบ้าง แล้วคอยดูว่า ผลที่ออกมาจะแตกต่างจากที่ผ่านมาอย่างไร ผมชอบมากกว่านี้คือ peer evaluation เป็น peer feedback แล้วก็ยังมี observer learning ว่าเพื่อนที่ทำหน้าที่สังเกตการณ์ได้เรียนรู้ อะไรบ้าง นี่ดีมากเลยเพราะเป็นการเรียนรู้อีกชั้นหนึ่ง ชอบคุณมากครับ

คุณวรวัจน์ สุวคนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิของโครงการ ได้กล่าวเสริมในประเด็นเดียวกันว่า ผมเห็นด้วยกับคุณหมอวิจารณ์มากๆ เพราะนี่เป็นวิธีการเดียวกันกับที่ผมใช้กับผู้บริหาร ธนาคารเช่นเดียวกันนะครับ การที่เปิดโอกาสให้มีการฝึกการให้ feedback ระหว่าง สองคน แล้วก็ยังมี observer ที่คอยสังเกตการณ์แล้วก็ให้คำแนะนำ เพราะนี่เป็นอีกทักษะ ที่สำคัญมากๆ ในการใช้ชีวิตในปัจจุบัน นอกจากนั้นยังเป็นแบบฝึกที่ดีมากๆ ที่ช่วย

สร้างให้เด็กเกิด growth mindset พร้อมเปิดใจรับฟัง เรียนรู้ แล้วยังรู้สึกที่เรายังพัฒนาต่อได้ โดยที่ใช้ feedback จากเพื่อนๆ แล้วก็เปิดโอกาสให้เกิด self reflection ด้วยคือการสะท้อนคิดถึงตัวตนของตัวเอง ที่อยากจะเสริมครูเปีย ๒ เรื่องคือ เรื่องแรกคล้ายๆ คุณหมอวิจารณ์ คือ เมื่อก็ตอนที่ได้ฟังเด็กๆ คู่กัน เขาจะเน้นเรื่องของเนื้อหา ผมอยากจะเพิ่มว่าแม้แต่ในตัวของผู้รับเองว่า เขามีความรู้สึกอย่างไรเวลาที่ได้อิน feedback แบบนี้ แล้วผมว่าจะเป็นตัวสะท้อนด้วยว่า ผู้ให้เองให้ในลักษณะแบบนี้ตัวคนรับ เขารู้สึกอย่างไร การให้บางอย่างทำให้คนรับรู้สึกอยากจะไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตัวเอง การให้บางอย่างอาจจะทำให้เกิดความรู้สึกต่อต้านว่าทำไมให้ feedback แบบนี้ ผมว่านี่ก็อาจจะประเด็นการเสวนาที่มาคุยกันได้นอกเหนือจากเรื่องของเนื้อหา เรื่องของความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับทั้งผู้ให้กับผู้รับ ตัวผู้ให้เองก็น่าจะจะได้เรียนรู้อะไรหลายๆ อย่าง อาจจะมาชวนกันคุยด้วยว่าจากการที่เราให้นี่เราได้เรียนรู้อะไรจากเรื่องนี้บ้าง นี่เป็นข้อแรกที่ยากฝากไว้

ข้อที่ ๒ ผมไม่แน่ใจว่าจะยากไปสำหรับเด็กกรีเปล่า แต่เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่เราให้ความสำคัญกับผู้นำ หรือผู้บริหารในทุกระดับขององค์กร คือเรื่องของ coaching คือการให้ feedback โดยที่ไม่ได้ให้ feedback ตรงๆ แต่จะใช้เป็นลักษณะของคำถาม เพื่อให้คนรับไปพิจารณาเองว่าคนรับจะสามารถปรับปรุงสิ่งที่เขาทำอยู่ได้อย่างไร โดยที่ไม่ต้องให้ความคิดเห็นของตัวเอง หรือไม่ต้องไปตัดสิน อันนี้ผมว่าเป็นอีกทักษะหนึ่งที่น่าสนใจจากที่ได้เห็นจากในคลิปคิดว่าเด็กๆ น่าจะทำได้ เป็นทักษะค่อนข้าง advance และเป็นสิ่งที่เราต้องการมากในปัจจุบัน

คุณครูปาด - ศีลวัต ศุขิลวรรณ ได้ร่วมเสนอแนะว่า ผมเคยเห็นว่าวงประชุม lesson study ระดับนานาชาติ จะมีคนนำเสนอ และมีคนที่ response สุดท้ายคนที่นำเสนอจะต้องทำการ response to response อีกที ในมุมมองของผม นี่เป็นธรรมเนียมที่ดี และอยากจะชวนให้เด็กลองฝึกทักษะนี้ คือการตอบสนองต่อการตอบสนองของคนอื่น ซึ่งเขาจะต้องฝึกตัวเองอีกชั้น ต้องละความยึดมั่นในตัวเอง และสื่อสารกลับไปอย่างสร้างสรรค์ ตรงประเด็น ตอบได้ว่าอะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้ อะไรที่คิดว่ายังมีข้อสงสัยอยู่

ครูเปีย : มีเด็กสะท้อนมาเหมือนกันว่ายังอยากให้มีครูอยู่ด้วย

ครูปาด : ใช่ เพราะจุดเริ่มต้นในการทำให้ทั้งหมดเป็น ownership ของเด็กนี้ยากอยู่แล้วนะ แต่พอเด็ก มี divergent มีความคิดที่หลากหลายแล้ว เด็กกับเด็ก จะ convergent หรือรวมความคิดที่หลากหลายกลับมา ก็ไม่ง่าย ถ้าเด็กกับเด็กมีครูคอยทะล่อมความคิดให้ก็จะง่ายสำหรับเขา แต่พอไม่มีครูแล้วเด็กกับเด็กต้อง convergent กันเองนี่เป็นทักษะที่สำคัญมาก เรื่องนี้จะเกิดขึ้นได้ ต้องฝึกตอบสนองต่อการตอบสนองก่อน ถ้าเขาทำได้ เขาจะมีความสามารถในการพากลุ่มของตัวเองไปสู่ข้อสรุปร่วมที่ดีกว่าเดิม หรืออาจจะไปถึงการสังเคราะห์ใหม่ก็ได้ สามารถทำให้ความเห็น ก กับความเห็น ข ซึ่งน่าสนใจทั้งคู่ และมีหลักฐานสนับสนุนความคิดที่แข็งแรงทั้งคู่ ไม่รู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด แบบนี้ต้องไปหาจุดที่สังเคราะห์ใหม่ที่ดีกว่าความเห็นเดิม ถ้ายังมีครูอยู่ด้วย นี่ก็เป็นโจทย์ยากของครูแล้ว ครูจะเล่นเกมนี้ได้นี้ไม่ง่ายเลย แต่จุดสูงสุดเลยคือเด็กเล่นเกมนี้โดยไม่มีครู

ครูเป็ย : เป็ยมองว่าเป็นการฝึกแบบเป็นขั้นบันไดนะคะ ถ้าเขาได้เห็นขั้นบันไดนี้ แล้วเริ่มเห็นว่าใครทำได้ เป็ยว่าเด็กไปได้

ศ. นพ.วิจารณ์ : เป็นไปได้ไหมที่จะชวนเด็กที่ได้รับคำแนะนำสะท้อนคิด ว่าตรงจุดไหนที่คำแนะนำซึ่งอาจจะเป็นคำถาม ช่วยให้เกิดคุณค่าต่องานของเขา หรือเกิดคุณค่าต่อตัวเขาแต่อาจจะไม่เกิดคุณค่าโดยตรงต่อตัวชิ้นงาน เช่น ทำให้เขาคิดขยายไปจากเดิม และนึกถึงประเด็นอื่นๆ ได้อีก นึกได้ว่าชิ้นงานของเขายังขาดประเด็นอะไรที่น่าเติมเพิ่มเข้าไป หรือข้อสะกิดนั้นช่วยทำให้เขาใส่หลักฐานข้อมูลต่างๆ ทำให้เกิดความแม่นยำน่าเชื่อถือขึ้น อันหลังนี้ผมคิดที่น่าจะเป็นประโยชน์มาก เพราะข้อสะกิดตรงนี้จะเป็นการตั้งคำถามเชิงไม่ค่อยเชื่อ ต้องการหาหลักฐานให้ชัดเจนขึ้นอีกหน่อย ผมว่านี่น่าจะเป็นข้อเรียนรู้สำหรับในวงทั้งหมดได้ดีมาก ขอขอบคุณครับ

พร้อมให้ - ใฝ่รับ

คุณครูเปี้ย - วรณวารรงค์ รัชชทิพย์

